

2015. január

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Január 5.	04:53 UT	telehold
Január 13.	09:46 UT	utolsó negyed
Január 20.	13:14 UT	újhold
Január 27.	04:58 UT	első negyed

Neptunusz: A hónap első felében még kereshető az esti szürkületben, az Aquarius csillagképben.

Kaposvári Zoltán

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hónap nagy részében jól megfigyelhető az esti délnyugati ég alján. 1-jén még egy órával nyugszik a Nap után. 14-én kerül legnagyobb keleti kitérésbe, 18,9°-ra a Naptól, ekkor másfél órával utána nyugszik, idei első kitűnő esti láthatóságát adva. Láthatósága hamar romlani kezd, 26-a után eltűnik a Nap fényében, 30-án már alsó együttállásban van a Nappal.

Vénusz: Az esti délnyugati égbolt ragyogó fényű égiteste. A hónap elején egy, a végén két órával nyugszik a Nap után. Fényessége -3,9 magnitúdó, átmérője 10,4"-ról 11,1"-re nő. Fázisa 0,96-ról 0,92-re csökken.

Mars: Előretartó mozgást végez a Capricornus, majd az Aquarius csillagképben. Késő este nyugszik, az esti órákban látszik a délnyugati égen. Fényessége 1,1 magnitúdóról 1,2 magnitúdóra, látszó átmérője 4,8"-ról 4,4"-re csökken.

Jupiter: Hátráló mozgást végez a Leo csillagképben. Az esti órákban kel, az éjszaka nagy részében látható ragyogó fényű égitestként. Fényessége -2,5 magnitúdó, átmérője 45".

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez a Libra, majd 17-étől a Scorpius csillagképben. Kora hajnalban kel, alacsonyan látszik a hajnali délkeleti ég alján. Fényessége 0,6 magnitúdó, átmérője 16".

Uránusz: Az éjszaka első felében figyelhető meg a Pisces csillagképben. Éjfél előtt nyugszik.

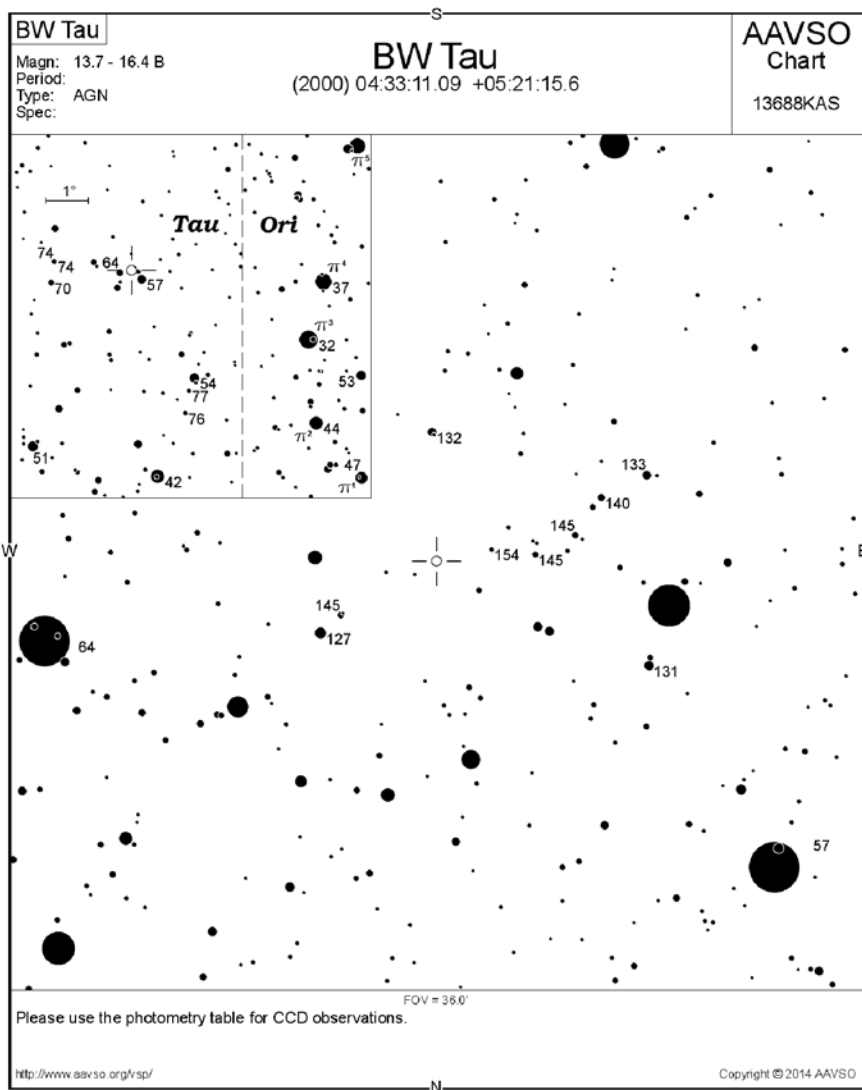
NGC 1555: csillagbölcső a Bikában

Az NGC 1555 közkeletű elnevezése Hind változó köde, mivel változó fényű központi csillagával (T Tauri) szinkronban a fiatal csillagot körülvevő felhő fényessége is ingadozik. A 400–700 fényévre lévő Nap típusú csillag még nem lépett be a fősorozatba. A John Russell Hind által 1852 októberében megtalált köd közepes és nagy távcsövekkel könnyen megpillantható, ha az égbolt átlátszó és fényszennyezéstől mentes. A 2'-es ködöcskét azonban vizuálisan láthatatlan, legalább fél fokos területet beborító reflexiós köd-fátylak ölelik körbe, amelyek rögzítése fotografikus úton is nehéz. Az ϵ Tau-tól 1,6 fokkal NyÉNy-ra lévő köd felkeresése könnyű, hiszen egy 8 magnitúdós csillagtól 5'-re ÉK-re található. A 10 magnitúdó körüli változócsillag és a köd felkeresését 10 cm-es távcsőátmérőtől ajánljuk, és kíváncsiak vagyunk, mi az a legkisebb műszer, amivel már megpillantható a köd.

Sánta Gábor

A hónap változócsillaga: a BW Tauri = 3C 120 = UGC 3087

Az év változócsillag-ajánlatainak sorát egy igazán egzotikus, bár korántsem könnyű vizuális célpontot nyújtó extragalaktikus objektummal zárjuk. Az igen nagy, -20 magnitúdó abszolút fényességű Seyfert-galaxis fényváltozásait 1940-ben fedezték fel, ám pontos osztályba sorolása 1968-ig váratt magára. Az aktív galaxismag, a belőle mintegy 3000 km/s sebességgel kiáramló anyag

emissziójának köszönhetően erős rádióforrás is. A magyar észlelők által meglehetősen elhanyagolt BW Tauris az Orion pajzsa segítségével könnyen azonosítható csillagkörnyezetben található. Észlelésével azonban kizárólag nagyobb átmérőjű távcsövekkel érdemes próbálkozni, mivel fényessége csak

ritkán lépi át a 14 magnitúdós határt, míg minimumban akár 15,5 magnitúdóig is halványodhat. Lassú, komótos fényváltozását havi két-három észlelésünkkel követhetjük nyomon.

Bagó Balázs

Quadrantidák 2015

Az új esztendő első nevezetesebb meteorrajának maximuma az előrejelzések szerint január 4-én 2 óra UT-kor következik be. Az észlelést erősen befolyásolja a holdfény, hiszen másnap január 5-én telehold lesz. A ZHR 120 körül alakul, de az előbb említett okokból a többnyire halvány rajtákat nehezen lehet majd megfigyelni. Az aktivitási időszak december 28-tól január 12-ig tart, azonban a maximum igen éles, mindössze pár órácsa. Ennek ellenére derült idő esetén érdemes hullócsillagokra vadászni, hiszen több maximumot észleltünk már kedvezőtlen holdfázis mellett (1992-es Perseida-maximum, 2002-es Leonida-maximum) és a Quadrantidák az év leggazdagabb meteoráramlata a Geminidák mellett. Célszerű a Holdnak háttal észlelni, elsősorban a Sarkcsillag környékét megfigyelve az éjféli utáni órákban. A rádiós meteorészlelők előnyben lesznek, hiszen ezen észlelési ágban nem zavar a borultság, a holdfény és a fényszennyezettség sem. Várjuk az észleléseket!

Presits Péter

Csillagászati Diákolimpia középiskolásoknak 2014–2015

A Bács-Kiskun Megyei Csillagvizsgáló Intézet, az ELTE Gothard Asztrofizikai Observatórium, a MCSE, az SZTE Természettudományi és Informatikai Kar Kísérleti Fizikai Tanszéke és Csillagvizsgálója, valamint a TIT Budapesti Planetárium országos diákvetélkedőt hirdet a 2014/2015-ös tanévben, amelynek fő célja a tehetséges, a csillagászat iránt átlag feletti érdeklődést tanúsító diákok felkutatása és tájékoztatásának megmértetése a határunkon innen és túl élő magyar középiskolások körében. A legjobbak 2015 kora tavaszán nyilvános döntőn mérhetik össze tudásukat, az első három helyezett a magyar diákolimpiai csapat tagjává válik. Közülük ketten utazhatnak majd Indonéziába, a 9. Nemzetközi Csillagászati és Asztrofizikai Diákolimpiára hazánk képviselőjében. Emellett természetesen értékes jutalmakat kapnak rajtuk kívül még további döntős résztvevők is.

makat kapnak rajtuk kívül még további döntős résztvevők is.

A versenyben hazai és határon túli magyar ajkú, a 2014/2015. tanévben középiskolába járó diákok vehetnek részt.

A vetélkedő főbb tudnivalói

1. Egyéni verseny, amely egyben a 2015-ben megrendezendő Nemzetközi Csillagászati és Asztrofizikai Diákolimpia hazai selejtezője is.

2. A nevezési díj 1000 Ft, amit a nevezéssel egy időben kell befizetni átutalással az alábbi bankszámlára:

Bajai Observatórium Alapítvány, számlaszám: 11732033-20028424 (Bajai OTP)

3. A nevezési lapon kért adatok: a versenyző neve, születési időpontja, lakhelye, iskolája neve, osztálya, e-mail címe, a felkészítő tanár (szakkörvezető) neve.

4. A nevezés az első forduló megoldásának beküldésével együtt történik. A nevezési lap letölthető lesz a verseny hivatalos weboldaláról.

A verseny tartalmáról, fordulóinak lebonyolításáról:

1. A verseny témája, ismeretanyaga: csillagászat, űrfizika, űrkutatás. Három internetes forduló során a vetélkedő honlapján egyre nehezebb feladatokat kell majd megoldani.

2. A felkészüléshez az első három fordulóban bármi felhasználható, a döntőben semmi sem. Ha egy szöveges megoldás, ill. esszé több versenyzőnél feltűnően megegyezik, akkor egyikük sem kap pontot.

3. A három forduló lebonyolítása és a beküldés is elektronikusan történik. A feladatok a verseny honlapján jelennek meg.

4. A kiértékelést az SZTE és GAO munkatársai végzik. A nyilvános döntő előtt időben ismertté tesszük az internetes fordulók eredményét!

5. A verseny feladatbeküldéseinek, ill. egyéb (menet közben) felmerülő kérdések, problémák tekintetében is használható e-mail címek: vetelkedo@bajaobs.hu, hege@electra.bajaobs.hu

Részletesebb információk a vetélkedő hivatalos honlapján:

<http://www.bajaobs.hu/verseny>

Polaris Csillagvizsgáló ÓBUDA

Az MCSE közösségi csillagvizsgálója, a Polaris változatos programokkal várja az MCSE-tagokat és az érdeklődőket. Címünk: Budapest III., Laborc u. 2/c., <http://polaris.mcse.hu>, tel: (1) 240-7708, 06-70-548-9124. **MCSE-tagok számára programjaink ingyenesek.**

Távcsöves bemutató minden kedden, csütörtökön és szombaton sötétedéstől 22:30-ig. A belépődíj felnőtteknek 600 Ft, diákoknak, pedagógusoknak és nyugdíjasoknak 400 Ft.

Csoportokat (min. 15, max. 30 fő) előzetes egyeztetés alapján fogadunk.

Keddenként 18 órától MCSE-klub. Tagfelvétel, távcsöves tanácsadás, egyesületi programok megbeszélése.

Csütörtökönként 18 órától nyári ifjúsági szakkör 13–19 éveseknek, folyamatos jelentkezéssel.

Észlelőszakkör és tükörcsiszoló kör minden korosztály számára (részletes információk honlapunkon olvashatók). A szakköri foglalkozásokon való részvétel feltétele az MCSE-tagság.

Folyamatos tagfelvétel! Az esti bemutatósok alkalmával – telefonos egyeztetés után napközben is – lehet intézni az MCSE-tagságot.

MCSE Hírlevél: Programjainkról tájékoztat hírlevelünk, melyre a www.mcse.hu jobb oldali sávjában található felületen lehet feliratkozni.

Helyi csoportjaink programjaiból

Helyi csoportjaink aktuális programjai megtalálhatók saját honlapjaikon is, a www.mcse.hu „Helyi csoportok” elnevezésű linkgyűjteményében.

Baja: Összejövetelkeddenként 16:30-tól 18:00-ig a Tóth Kálmán u. 19. alatti bemutató csillagvizsgálóban. Hegedűs Tibor +36-20-9370-042, baja@electra.bajaobs.hu.

Dunaújváros: Péntekenként 16:00–18:00 között összejövetelkeddenként a Munkás Művelődési Központban.

Eger: Kéthetente szakköri foglalkozás a Líceum Varázstornyaiban (Specula). Információk: egricsillagaszok.swhu.tk

Esztergom: A Technika Házában minden szerdán 18 órakor találkoznak a tagok.

Győr: Péntekenként páros héten napnyugtától bemutató a csillagvizsgálóban (Egyetem tér 1.).

Hajdúböszörmény: Minden hónap utolsó péntekjén 19 órától találkozó a Silye Gábor Művelődési Központban.

Kaposvár: Minden hónap első péntekjén 18 órakor találkozó a bányai Panoráma Panzióban.

Kiskun Csoport: Az aktuális havi programok a csoport honlapján: kiskun.mcse.hu, tel.: +36-30-248-8447

Kunszentmárton: Összejövetelkeddenként minden hónap utolsó szombatján 15 órától a József Attila Könyvtárban (Kossuth L. u. 2.).

Miskolc: Összejövetelkeddenként 19 órától a Dr. Szabó Gyula Csillagvizsgálóban.

Paks: Összejövetelkeddenként minden szerdán 18 órától az ESZI egyik osztálytermében, jó idő esetén az udvaron távcsövezés.

Pécs: Minden hétfőn 18 órakor találkoznak a helyi MCSE-tagok a Zsolnay Kulturális Negyed planetáriumának előadótermében.

Szeged: Felvilágosítás Sánta Gábornál, melyeg@mcse.hu, tel.: +36-70-251-4513.

Tata: Foglalkozások péntekenként 18 órától a Posztoczky Károly Csillagvizsgálóban.

Tápiómente: Kiss Szabolcs, e-mail: achilles@freemail.hu

Zalaegerszeg: Felvilágosítás Csizmadia Szilárdnál, tel.: +36-70-283-5752, e-mail: zeta1@freemail.hu

A Hold és a Szaturnusz párosa október 25-én 14:23 UT-kor, a szolnoki toronyházból.
Németh Kornél felvétele 63/840-es Zeiss Telemator refraktorral és Canon 550D
fényképezőgéppel készült

Szabó Szabolcs Zsolt október 25-én a szolnoki toronyház tetejéről örökítette meg a délibáb hatására eltorzultan lenyugvó Napot, a szintén eltorzult, hatalmas 2192-es folttal, két átvonuló madárcsapattal és a zöld sugárral

Osztrák üvegablak Eger XIX. sz. közepi állapotát mutató látképével, melyen jól látható a csillagásztorony. *Pete Gábor* felvétele a laxenburgi kastélyban készült

A
H
Ó
N
A
P
A
S
Z
T
R
O
F
O
T
Ó
J
A

Az M45, azaz a Fiastyúk
Panik Zoltán felvétele az új-mexikói iTelescope
106/530 Takahashi FSC-106ED távcsővével,
SBIG 11K kamerával, LRGB-szűrőkkel készült.
október 28-án, 10x600 s expozíciós idővel